

BONSAI V BYTĚ

Karel Bartušek

Pěstování a popis

DÍL III.

Obsah:

Aeonium domesticum	Aeonium	4
Begonia partita	Begónie	5
Carissa L.	Natalská švestka	6
Ceratonia siliqua L.	Rohovník obecný	7
Coprosma x kirkii	Koprosma	8
Duranta repens	Duranta	9
Euphorbia	Euphorbia	10
Eugenia myrtifolia Siems.	Hřebíčkovec	12
Hakea	Hakea	13
Hedera helix 'Eva'	Břečťan popínavý	16
Hibiscus	Ibišek	17
Melaleuca L.	Čajový strom	18
Myrciaria cauliflora Berg.	Židovíník	20
Myrsine africana	Lachár africký	21
Operculicaria decaryi	Operculicaria	22
Osteomeles anthyllifolia L.	Tvrđol úročníkolistý	23
Portulacaria afra	Portulacaria	24
Schinus molle L.	Schinus	26

Název: **BONSAI V BYTĚ – díl 3.**
Zpracoval: **Ing. Karel Bartušek, CSc.**
Ilustrovali: **Aleš Fanta (str. 3, 7, 9, 10–13, 16–18, 20, 22–24, 26)**
Rostislav Vlk (str. 1, 4, 5, 6, 8, 25, 27)
Sazba: **J.P.K. DTP Klimková**
Tisk: **TDV Dilhof**
Vydal: **K. Bartušek, Mozolky 36, 616 00 Brno**
Rok vydání: **1998**

Co dává člověku v přetech-
zovaném světě sílu pěstovat
a tvořit bonsaje, rozmnožovat
zajímavé cizokrajné dřeviny
ve svých skromných podmínkách
i těšit se z nárůstu nových lístků
a z prvních pestrobarevných
květů. Tento pocit vychází z na-
šeho citění s přírodou. Chceme
žít obklopeni zdravými, statnými
stromy a vkládat své pocity
i nálady do kompozice bonsaje
nebo do skupiny stromů v misce.
Naše stromky v nás vyvolávají
pocit uklidnění a vyvolávají v nás
vášeň. Vášeň, jejíž objetí je
každodenní starost o naše bon-
saje, v nás zůstává po značně
dlouhou dobu.

Tato publikace navazuje na
dva stejnojmenné díly z let 1994
a 1995, které se ukázaly pro
bonsajisty zajímavými. Popis
a souhrn pěstitelských rad rostlin
zajímavých pro tvorbu bonsajů
v našich bytových podmínkách je
podle mého názoru stejně důle-
žitý jako praktická kuchařka
bonsajistických technik. Oproti
předchozím dílům je v tomto dílu
uveden popis několika suku-
lentních rostlin, které jsou svým
růstem vhodné pro bonsajistickou
tvorbu. Ve stručné podobě jsou
vysvětleny možnosti tvarování
popisovaného druhu a uvedeny
některé zajímavé postřehy. Cílem
této publikace je trochu přispět
k poznání a způsobu pěstování
některých druhů rostlin.

Autor.

Aeonium domesticum

Čeleď: Crassulaceae

Popis: Aeonium je malý sukulentní keř, pocházející z Kanárských ostrovů, kde dorůstá výšky 0,5–1 m. Má drobné, jemně ochlupené zelené listy rostoucí v růžicích. Jejich barva je závislá na intenzitě osvětlení. Při dobrém přezimování rozkvétá v létě žlutými květy o velikosti asi 8 až 10 cm.

Stanoviště: Přes léto Aeonium umístíme na plné slunce, v zimě ve světlé, chladné místnosti s teplotou 10 až 12 °C. Rostlina nesnese pokles teploty pod bod mrazu.

Zalévání: Zálivka je běžná jako u všech sukulentů. Zaléváme málo, ale vydatně vždy po vyschnutí zeminy. Při umístění v polostínu vydrží Aeonium velmi dlouho bez zálivky. Přes zimu zaléváme mírně, zemina nesmí být přemokřena, aby neuhnuly kořeny.

Hnojení: V době růstu hnojíme pravidelně jednou za dva týdny např. hnojivem BIOM na sukulenty.

Přesazování: Mladé rostliny přesazujeme každoročně na jaře, starší jednou za 2 až 3 roky. Při přesazování je nutné dbát na dobrou drenáž na dně misky. Přesazujeme do substrátu ve složení zahradní zemina, písek, drcené dřevěné uhlí v poměru 2 : 2 : 1. Dřevěné uhlí účinně zabraňuje zahňování kořenů. Rostlinu přesazujeme velmi opatrně, neboť má křehké kořeny.

Tvarování: Aeonium je velmi křehká, především v místě rozdělení větví, a snadno se láme. Proto při tvarování nelze použít drátování, jako u jiných bonsajů. Žádaného tvaru větví a kmene lze dosáhnout opatrným vyvazováním částí rostliny reznou nití k misce nebo k očku z tvrdého drátu, zapíchnutého do zeminy. Běžná je technika tvarování řezem nebo zaštipováním. Rostlinu je nutné pravidelně seřezávat, aby nové přírůstky příliš nezatěžovaly tenké větve a kmen. Pravidelně redukuje počet květů na rostlině, abychom ji zbytečně nezatěžovali.

Svým kompaktním habitem je nejčastěji Aeonium pěstováno ve stylu HOKIDACHI. Při opatrném pěstování jsou zajímavé kaskádní styly KENGAI nebo HANKENGAI. Aeonium nelze tvarovat do stylů vyžadujících detailní tvarování všech částí rostliny, jakými jsou např. CHOKKAN, FUKINAGACHI a jiné. Zajímavé jsou sukulentní scénérie na misce, kde kompaktnost a hustota koruny Aeonie vynikne.

Rozmnožování: V době růstu nejlépe v červnu a červenci rozmnožujeme Aeonium řízkováním stonkovými řízků. Po uříznutí nebo odlomení řízku s patkou jej necháme několik dnů zaschnout. Potom jej pícháme do vlhké směsi rašeliny a písku (nebo perlitu) v poměru 1 : 1. Řízky opatrně zaléváme, aby jsme substrát nepřemokřili.

Begonia partita

Č. Begonie

Čeleď: Begoniaceae

Popis: Begonie jsou stálezelené keře nebo stromkovité rostliny pěstované pro barevné květy a ozdobné listy. Listy Begonie partity jsou nesymetrické dlanitosečné se třemi laloky, délky 2 až 5 cm. Listy jsou tmavozelené s tmavočervenými okraji. Na spodní straně jsou stříbřitě lesklé. Dužnatý stoněk rychle sílí. Mladé výhony hnědočervené barvy jsou měkké a značně křehké především v místech rozbočení. Rostlina dobře obráží i ze silného kmene. Bílé květy mají mírný růžový nádech, jsou jednoduché a pravidelné se dvěma korunními lístky mezi nimiž se nachází svazek jasně žlutých tyčinek. Begonie partita kvete od srpna do listopadu. Květy se objevují v úžlabí koncových listů nových výhonů.

Stanoviště: Begonie partita má ráda vlhké prostředí s rovnoměrnou zálivkou. V létě je vhodné letnění na stinném místě v zahradě. V zimě vyhovuje teplota 15 až 18 °C, mírnější zálivka. Při vyšší pokojové teplotě vyžaduje světlejší stanoviště, ne však slunné a dostatečnou zálivku. Výhodné je postavit rostlinu na misku vyloženou hrubým pískem nebo oblázky a zaplněnou vodou. Vypařování vody zvlhčí ovzduší kolem rostliny. Na slunném místě budou listy světlejší.

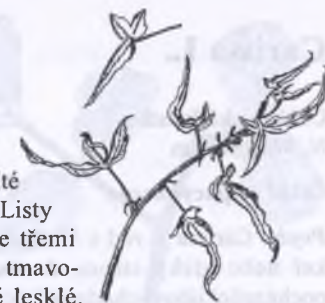
Zalévání: Begonie vyžaduje pravidelnou zálivku tak, aby substrát byl stále vlhký. Při nižší teplotě nesnáší dlouhodobé přemokření substrátu. V létě na teplém venkovním stanovišti zaléváme vydatně. Je-li chladno, zaléváme málo.

Hnojení: V době růstu hnojíme pravidelně v 7–10denních intervalech kapalnými hnojivy.

Přesazování: Mladší rostliny přesazujeme ročně, starší po třech letech. Přesazujeme do lehce kyselého a propustného substrátu ve složení bukovka, rašelina, písek, jíl v poměru 1 : 1 : 1 : 1.

Tvarování: Jednoduché tvarování provádíme pravidelným řezem. Vznikne hustá koruna tvaru koště nebo volně vzpřímený tvar. Výhony zkracujeme na jeden až dva listy, čímž docílíme rychlého zahuštění koruny. Nové výhony mají snahu růst svisle vzhůru a ponecháme-li je dlouhé, rostlina nebude mít pěkný kompaktní tvar. Méně obvyklé je vytváření samostatných, hustých pater. Vybereme vhodné delší výhony, tak, aby vyrůstaly z kmene pravidelně střídavě s odstupy alespoň 8 cm. S menšími odstupy jednotlivá patra splynou. Výhon vezmeme mezi prsty blízko u kmene a opatrně jej ohneme do potřebného vodorovného směru (postupně je možné docílit i patra mírně skloněná dolů). Ohýbání těsně u odbočení je vhodné u mladých, ještě červených výhonů. U starších se snadno zlomí. Taktó ohnutý výhon vydrží několik dnů a pak se vrací. Stejným způsobem ohýbání opakujeme až se tvar udrží. Nové výhony rostou vzhůru a je nutné je pravidelně zastříhat, alespoň 15× ročně, až na jeden list. V období kvetení interval zkracování výhonů prodloužíme. Nezapomeňme odstranit listy rostoucí nebo směřující dolů pod větev.

Rozmnožování: Řízky, řezané během celého roku snadno koření ve vodě nebo v písku.

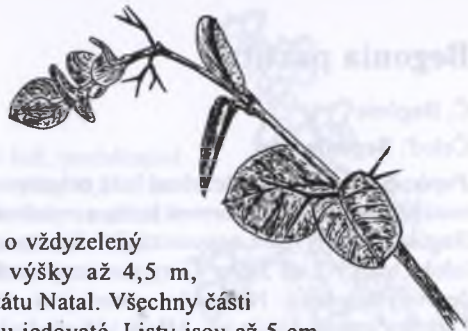

Carissa L.

Č. Natalská švestka

N. Wachsbaum

Čeleď: Apocynaceae

Popis: Carissa je rod s 35 druhy. Jde o vždyzelený keř nebo nízký strom, dorůstající výšky až 4,5 m, pocházející jihovýchodní Afriky, ze státu Natal. Všechny části rostliny obsahují mléčnou šťávu a jsou jedovaté. Listy jsou až 5 cm dlouhé, lesklé, kožovité, tmavě zelené, většinou s nápadnými jednoduchými nebo vidlicovitě dělenými trny stojícími vždy proti sobě. Ve spodní části jsou listy zakulacené a nahore jsou ukončené špičkou. Květy v průměru až 5 cm velké, jsou bílé a krásně voní. Jedlé nachově zbarvené plody jsou vejcovité, 2,5 až 5 cm dlouhé, podobné švestce. Voskovité listy rostlinu chrání před škůdci. Zajímavými jsou následující druhy, vyznačující se např. rozložitým růstem, zakrslou formou, beztrnné apod.: *Carissa bispinosa*, *Carissa makrocarpa*, m. „Fancy“, m. „Horizontalis“, m. „Minima“, m. „Nana“, m. „Ruby Point“, m. „Nana compacta“, m. „Bonsai“, m. „Low Boy“, m. „Prostrata“, m. „Tomlinson“, m. „Tutlei“, *Carissa grandiflora*, „Arduina“ Lam., g. „Brownei“ F., g. „Carandas“ L., g. „Eduilis“ Vahl.

Stanoviště: V létě rostlinu pěstujeme v polostínu, chráníme ji před prudkým poledním sluncem nebo v lehkém stínu větších dřevin. V bytě ji umístíme na světlé východní nebo jižní okno. Přes zimu tuto stálezelenou rostlinu umístíme na světlém a vzdušném stanovišti při teplotě od 5 do 10 °C.

Zalévání: Carissu zaléváme pravidelně. Před dalším zalitím necháme půdu mírně vyschnout a pak rostlinu řádně prolijeme. Přemokření rostlina nesnáší. V zimě Carissa vyžaduje jen mírnou zálivku.

Hnojení: Na začátku růstu, od jara až do konce srpna, hnojíme rostlinu pravidelně v týdenním intervalu kapalnými hnojivy v ředění 0,2 %. V zimě nehnojíme.

Přesazování: Carissa nemá zvláštní nároky na půdu, která však nesmí být přemokřená a studená. Při přesazování dbáme na dobrou drenáž. Snáší i alkalické půdy. Vhodná je vzdušná směs zahradní zeminy, bukovky, rašeliny a písku v poměru 2 : 2 : 2 : 1.

Tvarování: Carissa při dobrém růstu sama dobře rozbočuje a vytváří hustý obrost. Hluboký řez rostlina nemá ráda a hůře obráží ze staršího dřeva. Vhodné je tvarovat rostlinu řezem a drátováním mladších výhonů. Vzhledem k velikosti listů se Carissa hodí pro středně velké až velké bonsaje.

Rozmnožování: Rozmnožuje se semeny nebo lehce dřevnatými odkopky přednostně v letních měsících. Semena většinou klíčí až po několika měsících. Zpočátku rostou semenáče pomalu. Carissu je možné množit i vzdušným hřížením nebo řízkováním.

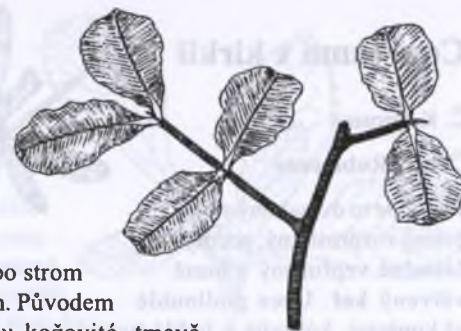
Ceratonía siliqua L.

Č. Rohovník obecný

N. Johannisbrotbaum

A. Carob-tree, St.Johns-bread

Čeleď: Caesalpinaceae

Popis: Rohovník je vždyzelený keř nebo strom z rozložitou korunou dorůstající až 15 m. Původem je pravděpodobně ze Sýrie. Listy jsou kožovité, tmavě zelené, na spodní straně světlejší. Při dostatku světla jsou mladé listky načervenalé. Listy jsou sudopříčné se čtyřmi až osmi páry podlouhle vejčitých celokrajných lístků s jemnou nervaturou. Umístění listů na větvičce je střídavé. Velmi dekorativně působí listy s červenými řapíky a různě tvarované větve. Květy jsou dvoudomé, drobné, tmavě růžové, žlutooranžové až červené. Na podzim vyrůstají v delších hroznech na loňských větvích nebo na kmeni. Plody jsou tlustostěnné nepukavé ploché lusky na krajích a na koncích ztloustlé. Lusky jsou v mládí zelené, později tmavohnědé a dřevnatější.

Stanoviště: Rohovník patří mezi velmi nenáročné rostliny. Na umístění není náročný. Dobře snáší jak umístění v bytech s ústředním topením, tak i vlhčí prostředí. Vyžaduje však hodně světla. V létě jej umístíme na zahradě na slunném místě. V parném období snižuje vypařování vody z listů a prodělává údobí klidu. V zimě snáší studené přezimování při teplotách neklesajících pod -1 °C.

Zalévání: Na zálivku není náročný. Snáší i přísušek a suchý vzduch. Po vydatném zalití necháme substrát před novou zálivkou proschnout.

Hnojení: Hnojíme pravidelně, jednou za týden kapalnými hnojivy v běžném ředění. Několikrát do roka přihnojíme dusíkatým hnojivem na list nebo do půdy.

Přesazování: Mladou rostlinu přesazujeme ročně, starší jednou za tři roky do propustného, vzdušného substrátu tvořeného směsí bukovky, zahradní zeminy, rašeliny, písku, dřevěného uhlí v poměru 4 : 2 : 4 : 4 : 1.

Tvarování: Rohovník lze tvarovat jak drátováním tak i pravidelným řezem. Drátování je vhodné provádět u mladých větví, protože starší větve brzy tvrdnou a ohýbání se musí provádět opatrně a postupně. Hlubší řez je možný a provádí se pro zahuštění koruny. Vzhledem k větším listům je vhodné tvořit vyšší bonsaj, ve tvaru např. HOKIDACHI – koště, nebo MOYOGI – volně vzpřímený.

Rozmnožování: Nejčastěji se rohovník množí semeny vyséványými v množnách. Semena klíčí při teplotě 30 °C. Suchá semena je před výsevem nutné stratifikovat a máčet. Rohovník je možné rozmnožovat i řízkováním v písčité půdě.

Coprosma x kirkii

Č. Koprosmas

Čeleď: Rubiaceae

Popis: Je to dvoudomý stálezelený rozprostřený, později částečně vzpřímený a hustě větvený keř. Úzce podlouhlé až kopinaté, kožovité a lesklé listy vyrůstají jednotlivě nebo v malých svazečcích. Koncem jara se rozvíjejí nenápadné květy.

Stanoviště: Coprosma vyžaduje slunné stanoviště na jižním nebo západním okně. V létě ji přeneseme na slunné místo v zahradě. Při teplotách pod 5 °C ji přeneseme domů na chladné stanoviště s dostatkem světla. Zimní teplota by se měla pohybovat od 2 °C do 5 °C.

Zalévání: V době růstu zaléváme rostliny hojně, v zimě podle teploty omezíme závlivku. Špatná závlivka se projevuje žloutnutím listů a opadáváním. Rostlina dobře roste ve vlhkém prostředí. Proto ji v létě rosíme.

Hnojení: Coprosmu přihnojujeme pravidelně týdně kapalnými hnojivy. V zimě není třeba hnojit.

Přesazování: Přesazování provádíme jednou za dva roky, u starších rostlin méně často, do substrátu ve složení zahradní zemina, rašelina, bukovka, písek, jíl, dřevěné uhlí v poměru 2 : 2 : 2 : 1 : 1 : 1.

Tvarování: Pro svůj rozprostřený nebo plazivý růst je coprosma často tvarována ve stylu KENGAI – kaskáda a HAN-KENGAI – polokaskáda. Po vytvoření struktury základního kmene a větví nejčastěji drátováním, vytváříme jednotlivá patra. Listy pravidelně řežeme na jeden až dva svazečky listů. U kaskády je důležité odstranit listy, rostoucí z kmene popř. ze silnějších větví, aby chom zvýraznily krásu tvarování kmene a aby jednotlivá patra byla dostatečně oddělená.

Rozmnožování: Rozmnožuje se semeny nebo lépe v létě polodřevitými řízků ve vodě.

Druhy: Coprosma x kirkii „Variegata“ má listy s bílými okraji. Coprosma repens má vejčité, kožovité, lesklé, sytě zelené listy. Kultivar Coprosma repens „picturata“ má uprostřed listů sametově žlutou skvrnu.

Duranta repens

Č. Durantas

Čeleď: Verbenaceae

Popis: Duranta je rychle rostoucí, stálezelený nebo i částečně opadavý strom. Pěstuje se pro celkový vzhled a pro krásné květy. Světle zelené listy jsou zašpičatělé, úzce elipčitě a rostou křížmostojně. Okraj listu je mimo bázi listu pilovitý. Kůra je světle hnědá, jemně rozpraskaná. Hrozny modrých květů se objevují v pozdním létě a na podzim na konci nových výhonů. Plody jsou žluté kuličky.

Stanoviště: Duranta vyžaduje plné světlo a výživnou, dobře propustnou půdu. V létě jí prospívá letnění na slunném stanovišti s dostatkem vláhy. Přezimuje v teplotě 10–13 °C s omezenou závlivkou. Na podzim, při přenesení do suchého bytu rostlina reaguje žloutnutím listů. V zimě může růst i při vyšší teplotě, vyžaduje však hojnou závlivku, vlhčí vzduch a často reaguje stáčením listů. V létě při přenesení na venkovní stanoviště se listy vyrovnají. Při chybné závlivce rostlina ztrácí listy a výhony se vyholují. Nové výhony snadno vyrůstají i ze starších výhonů a kmene.

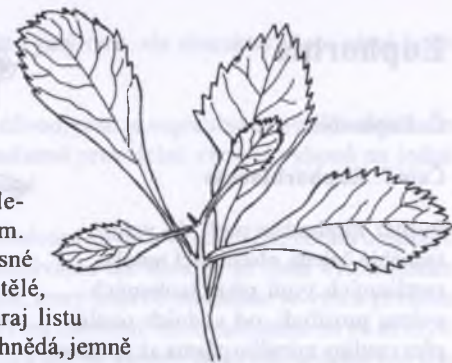
Zalévání: Během růstu duranta vyžaduje vydatnou závlivku a rosení. Při prosychání žloutnou a opadávají listy. V zimě při nižší teplotě závlivku výrazně omezíme, ale kořenový bal nesmí proschnout.

Hnojení: Hnojení je vhodné provádět pravidelně týdně kapalnými plnohodnotnými hnojivy. Na jaře pro podporu růstu několikrát přihnojíme DAMem (dusíkaté hnojivo) na list nebo i do půdy. V červenci dáme přednost hnojivům s větším obsahem fosforu pro zvýraznění kvetení.

Přesazování: Mladší rostliny přesazujeme každoročně do směsi bukovky, zahradní zeminy, rašeliny, písku a jílu v poměru 2 : 1 : 2 : 1 : 1. Kořenový bal zbytečně nerozrušujeme.

Tvarování: Duranta vytváří květy na koncích nových výhonů a proto po odkvětu provádíme hluboký řez, často až na starší, silnější větev. Rostlina pak silně obráží. Podobně provádíme řez i po vyholení výhonů. Poslední řez před kvetením provedeme asi v polovině července. Potom necháme výhony volně růst. Křížmostojné postavení listů a současně i nových výhonů, jsou důvodem přílišného zahušťování koruny. Pravidelně odstraňujeme výhony rostoucí dovnitř koruny. Nejčastěji je duranta tvarována do stylu HOKIDACHI – koště a MOYOGI – volně vzpřímený. Působivý je také strom s převislou korunou. Pro tento tvar je nutné vytvořit vyšší (alespoň 40 cm), zajímavě zprohýbaný kmen a nové výhony nechat růst z vodorovně rozvedených starších větví.

Rozmnožování: Duranta se snadno rozmnožuje řízkováním. Polovyztřelé řízků, řezané kdykoliv během roku, zakoření ve vodě během tří týdnů.

Euphorbia

Č. Euphorbia

Čeleď: Euphorbiaceae

Popis: Euphorbia patří do velmi rozsáhlé čeledi, obsahující mnoho rostlinných typů přizpůsobených svému prostředí, od vodních rostlin přes rostliny mírného pásma až po sukulenty. Pro bonsajisty jsou zajímavé Euphorbie vytvářející keře, jako například

Euphorbia mili, **E. genoudiana**, **E. didieroides**

a nebo keříkové vytvářející kaudex **E. pedilanthoides** nebo

E. biaculeata. **E. mili** je sukulentní keř s dlouhými trnitými výhony šedo-hnědé barvy, které ve starším věku rostliny dřevnatí. Světle zelené listy jsou úzkého obvejčitého tvaru se střední žilkou. Červené květy jsou jednoduché, se dvěma okvětními lístky. **E. lomi** „Maratoxi“ se liší od **E. mili** bílou barvou květů a hustějším trnitým obrostem (trny vyrůstají ve dvojicích). Rostliny obsahují latexové mléko s nepříjemnými pálivými účinky. Řez výhonů provádíme ostrým nožem a výron mléka zastavíme podobně jako např. u rodu *Fikus* omýváním vodou.

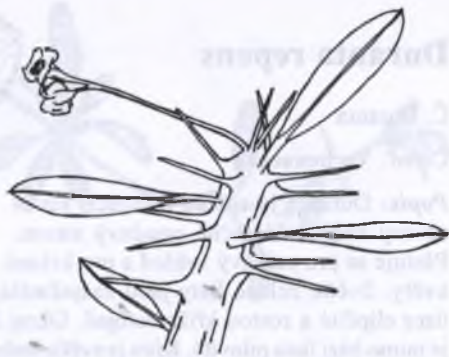
Stanoviště: Rostlina vyžaduje hodně světla i v zimním období. V létě je vhodné letnění na světlém stanovišti a po přivyknutí i na slunném stanovišti. Optimální teplota pro růst je 20 až 30 °C. Polední úpal není vhodný. Optimální teplota v době vegetačního klidu je 18 °C. Při nedostatku světla v zimě narostou slabé, vytažené výhony. Ty je vhodné na jaře všechny ořezat.

Zalévání: Jako jiné sukulentní rostliny vyžaduje euphorbia mili malou zálivku. Od března do října zaléváme opatrně, vždy po vyschnutí substrátu. Při velké zálivce zahnívají kořeny, žloutnou listy a opadávají. V zimě zaléváme podle teploty minimálně. Při vyšších teplotách to může být jednou za 14 dní i v delších intervalech.

Hnojení: Během vegetace přihnojujeme jednou za 14 dní kapalnými hnojivy v běžné koncentraci. V zimě není třeba hnojit.

Přesazování: Euphorbia mili se přesazuje na jaře do vzdušné zeminy ve složení listovka, rašelina, písek, dřevěné uhlí v poměru 1 : 1 : 2 : 1. Velkou pozornost věnujeme drenáži. Vrstvu hrubého písku o velikosti zrn 5–6 mm překrýváme vrstvou jemnějšího písku o zrnitosti 2–3 mm. Potom následuje zemina.

Tvarování: Rostlina snadno rozvětluje a proto nejčastější tvar je styl „MOYOGI“ - volně vzpřímený s pravidelnou korunou, u které je zřetelně vidět výrazná, pravidelně

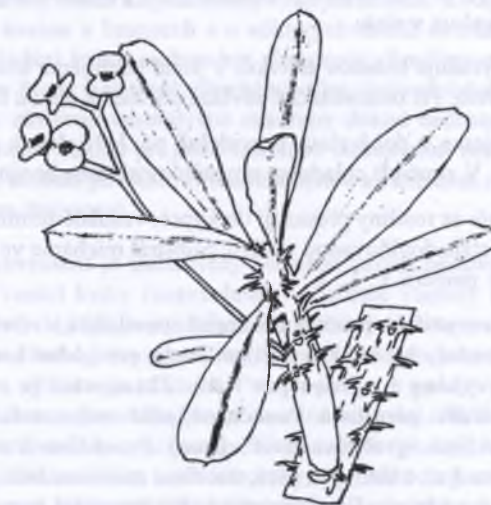
Euphorbia mili

větvená struktura větví. Je možné docílit i jiný tvar, ale charakter růstu větví bude stále dávat bonsaji typický vzhled.

Výhony jsou pokryté trny. To je jeden důvod, proč se euphorbia netvaruje ohýbáním drátem. Zajímavě ohýbané výhony a současně pravidelné větvení výhonů na jedné bonsaji působí neharmonicky a nepřírozně.

Nejčastější tvarování je pravidelné zařezávání nových výhonů. Euphorbia obsahuje latexové mléko. Proto po seřiznutí řez omýváme tak dlouho, až další výron mléka ustane. Nejdříve vytvoříme základní kmen, který poprvé zakrátíme ve výšce prvního budoucího rozvětvení základních větví. První základní větev zakrátíme na tři až čtyři centimetry délky. Tyto větve pak budou tvořit základ koruny. Další zakracování nových výhonů provádíme již pravidelně na podobnou délku a vytvoříme pravidelně se větvící korunu. Rostlinu při pěstování pravidelně otáčíme.

Rozmnožování: Rostlina se snadno rozmnožuje bylinnými řízků řezanými během léta. Řízky délky asi 5 cm se píchají do písku nebo se dají do vody. Důležité je mít řez čistý, bez zaschlého mléka.

Euphorbia lomi „Maratoxi“

Eugenia myrtifolia Siems.

Č. Hřebíčkovce

Čeleď: Myrtaceae

Popis: Rod Eugenia zahrnoval asi 1000 druhů. Později byl rozdělen na rod Eugenia a Syzygium, patřící do čeledi Myrtaceae. Eugenia myrtifolia je stálezelený strom nebo keř se vstřícnými, lesklými, kožovitými, širšími kopinatými listy. Pochází z Austrálie. Oproti myrtě obecné má listy větší, asi 2–3 cm dlouhé. Mladé výhony i listy jsou světle hnědočervené. Dekorativní kulovité květy smetanově bílé barvy mají velké množství jemných tyčinek. Objevují se několikrát za rok na koncích letorostů. Po odkvětu se přeměňují na červenohnědé chutné plody. Kůra je světlá, šedohnědá, jemně zbrzděná.

Stanoviště: Eugenia snáší suchý vzduch bytů a pěstování v nádobách. Při dostatečné závlaze může v létě stát na plném slunci, ale je nutné chránit kořeny před úpalem. Minimální teplota je 10 °C. Dobře přezimuje i při pokojové teplotě na světlém stanovišti, kde pokračuje v růstu.

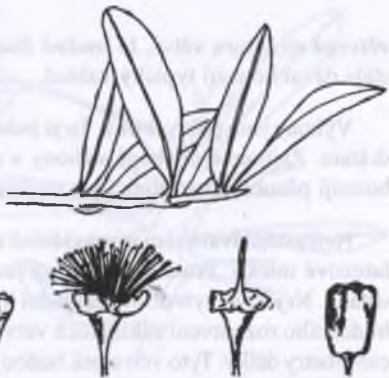
Zalévání: V létě vyžaduje bohatou závlahu. V zimě udržujeme kořenový bal mírně vlhký a vlhčí prostředí. Při nedostatečné závlaze dochází k opadu listů i plodů.

Hnojení: Přihnojujeme v době růstu pravidelně po 7–10 dnech plnohodnotnými kapalnými hnojivy. V zimě při chladném umístění není třeba hnojit.

Přesazování: Na jaře se rostliny přesazují do kypré, vzdušné zeminy, dobře jímající vlhkost a udržující stále doplňovanou výživu. Substrát mícháme ve složení listovka, rašelina, písek, jíl v poměru 3 : 1 : 1 : 1.

Tvarování: Eugenia myrtifolia velmi dobře obráží i ze silnějších větví. Snáší i hluboký řez. Nejběžněji se tvaruje řezem. Pro docílení husté, pravidelné koruny, je výhodné zkracovat mladé výhony na jeden pár listů. Zkracování je možné provádět již při vyrůstání druhého páru listů. Ponechané, ještě nedostatečně vyvinuté listy, dorostou a v úžlabí listů vyraší dva nové výhony. Provádíme-li zastřížení nových výhonů až po nárůstu 3 až 4 listových párů, docílíme zmenšení listů, protože velikost prvního páru listů je vždy menší než ostatních. Při tvarování je nutné si uvědomit, že nové listy vyrůstají paralelně s listy staršími a tak se vytvářejí plošně rozvětvené výhony. Při objevení květních poupat na koncích výhonů, můžeme se zkracováním citlivě pokračovat. Ohýbání drátem je možné.

Rozmnožování: Eugenia se rozmnožuje polovyzrálými řízkami v poloteplé množárně v červnu až srpnu.

Hakea

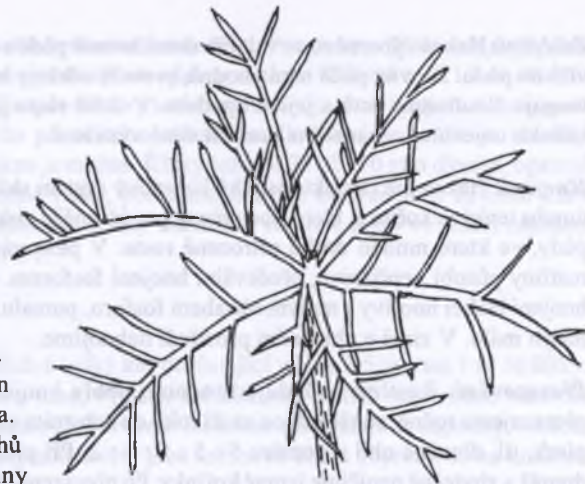
Č. Hakea

Čeleď: Proteaceae

Hakea patří do čeledi Proteaceae do kterého také patří Banksia, Grevillea, Dryandra, Isopogon a Telopea. Hakea je nazvána podle barona Christiana von Hake, německého botanika. Rod Hakea má asi 130 druhů rostoucí v Austrálii. Rostliny rodu Hakea lze najít v různých oblastech; tropických, horských, pouštních nebo pobřežních. Velké množství nejpestřejších rostlin z rodu Hakea rostou v západní Austrálii. Většina Hakeí jsou malé až střední keře a některé mohou dosahovat proporcí malých stromů. Mnoho (ale ne všechny) druhy Hakeí mají tuhé listy s ostrým hrotem. Květy druhů rodu Hakea jsou zcela malé, kvetou v hroznech a u některých druhů se mohou mít 100 i více kvítků. I v uspořádání květu mohou být různorodé. Rostliny rodu Hakea kvetou od zimy až do jara. Plody jsou tvrdé, dřevité tobolky, skrývající dvě semena. U většiny druhů tyto plody zůstávají neprodyšně uzavřeny dokud nedostanou vnější podnět k otevření, jako např. ohněm při požárech nebo odumřením rostliny. Semena jsou okřídlená a vítr je roznáší po okolí. U nás dostupnou a vzhledem zajímavou je Hakea suaveolens (Hakea drupacea).

Popis: Hakea suaveolens je stálezelený keř nebo strom, pěstovaný pro jehlicovité listy a příjemně vonící květy (suaveolens – příjemně vonící). Lichožpešené listy se skládají z válcových, jehlicovitých lístků se vstřícným postavením. Jednotlivé tuhé jehlice, asi 1–2 cm dlouhé, jsou zakončeny červeno-hnědým, tuhým, krátkým ostnem. Postavení listů na větévcích je střídavé. Povrch jehlic je pokryt jemnými chloupky stříbrné barvy. Hakea svým vzhledem připomíná borovici. Při dostatku světla mají šupinaté pupeny tmavo-červenou barvu. Zelené mladé výhony brzy dozrávají a mají světle-hnědo-žlutou barvu. Kůra i mladé rostliny je mělce rozpraskaná se zajímavou kresbou. Malé, vonné, bílé trubkovité květy vyrůstají v krátkých květenstvích od léta do zimy.

Stanoviště: Hakea mimo chladné oblasti je velmi odolná vůči větru. V době růstu rostliny vyžadují plné slunce. Výborně snáší letnění na slunném a vzdušném stanovišti. Může být i v polostínu, ale pak málo kvete. Přezimuje na chladném a světlém stanovišti při teplotách 5–7 °C.

Zalévání: Hakea výborně roste v dobře drenážívané půdě a obvykle nesnáší nepřetržitě vlhkou půdu. Jílovitá půda není vhodná, protože udržuje hodně vody. Na přemokření reaguje žloutnutím listů a jejich opadem. V době růstu ji zaléváme mírně. V zimě závlivu omezíme, ale rostlina nesnáší silné vysušení.

Hnojení: Hakea má charakteristický kořenový systém skládající se z hustých skupin mnoha tenkých kořínků, které jsou určeny pro účinnější získávání živin z méně výživné půdy, ve které mnoho druhů přirozeně roste. V pěstování to znamená, že hnojení rostliny působí nepříznivě, především hnojení fosforem. Obvykle je doporučováno hnojení Hakei hnojivem s malým obsahem fosforu, pomalu rozpustnými hnojivy nebo hnojit málo. V zimě v chladném prostředí nehnojíme.

Přesazování: Rostlina vyžaduje úrodnou, dobře hnojenou půdu. Mladé rostliny přesazujeme ročně, starší jednou za tři roky do substrátu ve složení bukovka, rašelina, písek, jíl, dřevěné uhlí v poměru 5 : 5 : 5 : 3 : 2. Při přesazování dbáme na dobrou drenáž a zbytečně neničíme jemné kořínky. Po přesazení do větší misky rostlina začne růst po prokořenění, které může trvat i déle než měsíc.

Tvarování: Hakea dobře reaguje na pravidelné, každoroční prořezávání, kdy se odstraní asi jedna třetina rostliny. To podporuje rozbočování větví a houstení koruny. Některé bujně rostoucí rostliny mohou být řezány několikrát za rok. Růstem, kůrou a jehlicovitými listy Hakea připomíná borovici. Vhodným tvarem je styl MOYOGI – volně vzpřímený nebo při dostatečné trpělivosti i CHOKKAN – vzpřímený rovný. Nejprve vybereme a vytvoříme základní kosterní větve žádaného tvaru. Styl CHOKKAN vyžaduje rovný hlavní kmen, který bude nutno vytvořit drátováním a přesným vyrovnáním ve svislé poloze. Potom vybereme hlavní větve, které mají vyrůst z kmene střídavě, s dostatečnými odstupy od sebe. Protože Hakea svými delšími listy vytvoří patra vysoká asi 5 až 7 cm, větve musí být od sebe vzdálené alespoň 10 až 12 cm. Drátováním větve vytváříme kolmo ke kmenu nebo se větve mohou mírně sklánět k zemi. Při horním pohledu se snažíme pravidelně zaplnit celý kruhový prostor. Délky základních větví zakrátíme tak, aby rostlina měla pravidelný kuželovitý tvar. Rostlinu přihnojujeme a pravidelně na světle otáčíme, abychom neporušili pravidelný tvar. Nové výhony pak zkracujeme na dva až tři listy a nutíme rostlinu rozbočovat a zahušťovat. Výhony rostoucí dolů pod úroveň základní větve odstraňujeme. Základní větve směrem od kmene necháváme neolistěné, aby jednotlivá patra byla oddělena od kmene. Snažíme se docílit pravidelný tvar jednotlivých pater (může být oválný, kruhový, kopinatý apod.).

Rozmnožování: Většina Hakei se rozmnožuje semeny. Vegetativní rozmnožování je také možné, ale řízky nesnadno koření. Také roubování pro získání zvláštních druhů je běžné. Semenné tobolky dozrávají asi 12 měsíců po květu a při dozrávání mění barvu z hnědé na černou barvu. Když odpadnou od stromu, tobolka pukne během týdne (někdy i déle) a odkryje dvě křídlatá semena. Když se tobolky nechotně otvírají, jejich otevření pomůže vyšší teplota asi 125 °C působící po dobu asi jedné hodiny.

Semena při obvyklém způsobu vysévání dobře klíčí. Pro dobrou klíčivost je vhodné udržovat semena ve vlhkém prostředí, ne však v mokru. Klíčení trvá 14 až 60 dní. Předklíčení semen se může provést vysetím semen do uzavřených kontejnerů s dostatečnou vlhkostí a do pórovitého substrátu. Podobný substrát je vhodný i pro vysévání. Řízkovat Hakeu je možné. Řízky řezeme 75 až 150 mm dlouhé, opatrně odtrhneme listy v dolní třetině řízku, poraníme kmínek odstraněním stříbrné kůry a ošetříme vhodným stimulem. Řízky umístíme ve vodě nebo ve směsi rašeliny a písku (perlitu) v poměru 1 : 1.

Zajímavé druhy:

Hakea victoria je štíhlý, středně velký keř dorůstající výšky 2,5 m a asi 1 m do šířky. Listy obepínající stopku jsou tuhé, vyduté, asi 200 mm × 120 mm velké, barevně pestré – krémové, žluté, oranžové, červené. Rostlina má bizarní a nápadný vzhled. Listy mají trnitý okraj. Nenápadné květy jsou krémově bílé a objevují se na koncích výhonů.

Hakea trineura je větší keř, který může dosáhnout 4 až 6 m výšky a průměru 3 až 4 m. Listy jsou podélného tvaru se třemi výraznými podélnými žilkami. Převísle květy se objevují na konci výhonů od jara do časného léta a mohou být až 80 mm dlouhé. Květy jsou žlutavé u formy rostoucí v Queenslandu a tmavě červené u rostlin rostoucích v Novém Jižním Walesu.

Hakea corymbosa je atraktivní, středně velký keř, rostoucí ve vřesovištní oblasti jihozápadní Austrálie. Druhové jméno corymbosa je odvozeno od tvaru květenství, u něhož květy tvoří chocholík, kde všechny květy v seskupení končí na stejné úrovni. Listy jsou lineárního tvaru, až 80 mm dlouhé a široké až 8 mm. Mají ostrou a tuhou špičku. Velké množství žlutozelených květů se objevuje v horní části výhonů.

Hakea orthorrhyncha je středně velký, rozložitý keř. Existují dvě variety; var. **orthorrhyncha** mající ploché listy do 150 mm dlouhé a var. **filiformis**, která má úzké listy, které jsou často dělené. U obou variet má listový vrchol tvrdý hrot. Květy jsou jasně červené, vytváří hroznovitá květenství podél starších větví.

Hakea bucculenta je velký keř s lineárně tvarovanými listy dlouhými až 150 mm a širokými 3 mm. Kvete ve velkých latách dlouhých až 150 mm. Barva květů je oranžovo-červená.

Hakea bakeriana je malý až střední keř s úzkými trnitými listy, které jsou méně pichlavé než jiné druhy Hakei. Květy vytvářející volná hroznovitá květenství jsou růžové nebo růžovo bílé.

Hedera helix ‚Eva‘

Č. Břečťan popínavý
N. Efeu
A. Ivy

Čeleď: **Araliaceae**

Popis: Hedery jsou stálezelené, šplhavé a ovíjivé rostliny s adventivními kořeny. Varieta ‚Eva‘ je mrazuvzdorná, s malými, 2–4 cm dlouhými šedozelenými listy s krémovým panašováním. Postavení listů je střídavé s uspořádáním ve šroubovici. V zimě může docházet k poškození listů. Mladé výhony jsou hnědočervené, starší zelené. Kmen světle hnědé barvy s bělavým žilkováním poměrně pomalu silí.

Stanoviště: Hedery můžeme po celý rok pěstovat v bytě. Druhy s panašováním preferují příznivější světelné podmínky. Výhodné je umístění na světlém okně. V létě je vhodné rostlinu umístit v polostínu na zahradě. V zimě při teplotách 2–10 °C má rostlina vegetační klid. Při vyšších teplotách pokračuje v růstu.

Zalévání: Na zalévání není náročná. Zeminu udržujeme stále mírně vlhkou.

Hnojení: V době růstu na jaře a v létě přihnojujeme každý týden kapalným hnojivem. Na podzim a v zimě jednou za tři týdny.

Přesazování: Hedera preferuje dobře propustnou, zásaditou půdu. Mladé rostliny přesazujeme každoročně, nejlépe na jaře, do substrátu ve složení zahradní zemina, rašelina, písek, dřevěné uhlí, starší vápenná omítka, jíl v poměru 2 : 1 : 2 : 1 : 0,2 : 1.

Tvarování: Hedera roste rychle a vytváří dlouhé, převislé výhony. Svým růstem je vhodná pro tvarování ve stylu ‚KENGAI‘ – kaskáda nebo ‚HANKENGAI‘ – polokaskáda. Základní tvar kmínku je vhodné vytvořit drátováním. Drát odpovídající tloušťky pravidelně ovijíme od místa zajištění drátu až na konec výhonu a vytvoříme ladnou padající křivku. Zajištění drátu provedeme ovinutím kolem jiné postranní větve nebo ji upevníme v zemi. Podobně vytváříme tenčím drátem vybrané postranní výhony, z nichž plánujeme jednotlivá patra. Pravidelným zaštipováním mladých výhonů na jeden až dva listy docílíme velkého zahuštění pater. Tenký kmínek je značně pružný a má tendenci sklánět se dolů pod tíhou pater. Proto základní paterní větve má směřovat mírně vzhůru. Jednotlivá patra tvoříme na obě strany kolem kmínku v různých výškách. Z přední strany má být viditelná linie kmínku. Proto pravidelně odstraňujeme narůstající nové výhony z kmene i začátku postranních větví.

Rozmnožování: Snadno se rozmnožuje bylinnými řízkami, řezanými v průběhu celého roku, umístěnými ve vodě. Zakoření během dvou až tří týdnů při teplotách 18–22 °C.

Hibiscus

Č. Ibišek

Čeleď: **Malvaceae**

Popis: Ibišek je běžná pokojová rostlina zdobící téměř každou domácnost.

V kultuře bonsai se s ní nesetkáváme příliš často, neboť svým vzrůstem, olistěním a květy často bezdůvodně odrazuje pěstitele od radikálnějších zásahů, vedoucím k vytvoření působivé bonsaje. Ibišek je stálezelený, kulovitý, hustě olistěný keř dorůstající výšky 1,5 m. Má vejčité, lesklé, hrubě pilovité listy a trubkovité jasně karminové květy. Kvete většinou v létě. Pěstuje se i mnoho barevných forem.

Stanoviště: Od jara do podzimu umísťujeme Ibišek na zahradu na světlé nebo po přivyknutí na slunné místo. Při vyšších teplotách jej přistíníme nebo jej přeneseme do polostínu. Ibišek přezimujeme na chladné chodbě u okna, kde se teplota pohybuje v rozmezí 10 až 15 °C.

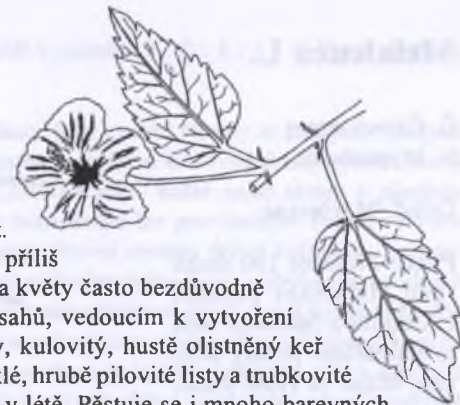
Zalévání: Přes léto Ibišek zaléváme denně odstátou vodou, zejména jsou-li rostliny pěstovány v mělkých miskách. Nikdy nenecháme substrát vyschnout. V zimě zaléváme po vyschnutí horní části zeminy.

Hnojení: V době růstu hnojíme každé dva týdny tekutým hnojivem v obvyklé koncentraci. Měsíčně ještě na list nebo do půdy Ibišek přihnojíme hnojivem s vyšším obsahem dusíku (DAM). Můžeme též přihnojovat výživnými tyčinkami. V zimě hnojíme jednou měsíčně.

Přesazování: Rostlinu přesazujeme na jaře do substrátu ve složení zemina, rašelina písek, drčené dřevěné uhlí v poměru 4 : 2 : 2 : 1. Při přesazování Ibišek můžeme hluboko seříznout (zkrátit až o 2/3). Podobně můžeme seříznout větve až na staré dřevo. Při vhodném umístění na světlém místě Ibišek brzy obrazí, novými světlezelenými listy.

Tvarování: Ibišek lze tvarovat do téměř všech stylů. Kmen i větve je možné jednoduše ohýbat drátováním Cu nebo Al drátem (lépe s izolací). Vždy dáváme pozor na zařiznutí drátu, které může v době růstu brzy začít. Vhodné je začít tvarovat mladší rostlinu, protože starší rostlina má tvrdší a obtížněji tvarovatelné dřevo. Větve mimo drátování je možné ohýbat různými svěrkami, závažími nebo sponami. Při tvarování Ibišku pravidelným seřezáváním a zaštipováním odstraníme konce výhonů, na kterých rostlina kvete a nedočkáme se květů. Proto je vhodné provést na jaře (asi do konce června) hluboký řez a dále nechat Ibišek vykvést. Celková výška rostliny a velikost kořenového systému by měly být úměrné délce květních výhonů.

Rozmnožování: Ibišek nejlépe rozmnožujeme bylinnými nebo mírně dřevitými řízkami řezanými v červnu až červenci. Řízky zakořeníme ve vodě nebo je můžeme zapíchat do vlhké směsi rašeliny a písku v poměru 1 : 1.

Melaleuca L.

Č. Čajový strom
N. Myrtenheide

Čeleď: **Myrtaceae**

Popis: Přibližně 100 druhů rodu *Melaleuca* pochází z Austrálie a Tasmánie. Jsou to stálezelené stromy nebo keře blížící se svým vzhledem rodu *Callistemon*. Název *Melaleuca* vznikl složením slov *melas* (= černý) a *leukos* (= bílý). Kmen mnoha druhů u země je černý a větve jsou bílé s nápadnou papírovou kůrou.

Listy jsou jemné, aromatické u některých druhů jehlicovité, u jiných úzké kopinaté nebo elipsovité. Květy rozmanitých a působivých barev mají kartáčovitý tvar a jsou podobné rodu *Callistemon*. Domovinu v Západní Austrálii mají následující druhy: *M. coccinea*, *M. diosmifolia*, *M. fulgens*, *M. incana*, *M. lateritia*, *M. nesophyla*, *M. spathulata*, *M. striata*, *M. suberosa* a *M. thyioides*. Jednotlivé druhy se liší listy, které jsou od jehlicovitých až po úzce oválné, a také proměnlivostí barev květů. V Novém Jižním Walesu a Queenslandu má domovinu *M. linariifolia*, *M. thymifolia*, *M. uncinata*. Zajímavými jsou též tyto druhy: *M. armillaris*, *M. hypericifolia*, *M. alternifolia*, *M. ericifolia*, *M. gibbosa*, *M. huegelii*, *M. leucadendra*, *M. puchella*, *M. wilsonii*.

Stanoviště: V létě vyhovuje světlé stanoviště s mírným poledním přistíněním. Při umístění na zahradě je vhodné vybrat slunné stanoviště. V zimě *Melaleuca* vyžaduje značně světlé stanoviště s optimální teplotou 8 °C a vlhké prostředí.

Zalévání: V době růstu *Melaleuca* vyžaduje vydatnou závlaku a v parných dnech je vhodné umístit ji ve nádobě s vodou. V zimním období zaléváme podle teploty vydatně.

Hnojení: V době růstu hnojíme pravidelně týdně kapalnými hnojivy v obvyklé koncentraci. Prospívá též rosení a vlhký okolní vzduch.

Přesazování: *Melaleuca* dobře roste v mírně kyselém substrátu (pH mezi 5 až 6). Mladé rostliny přesazujeme jednou ročně nejlépe na jaře do substrátu ve složení

bukovka, rašelina, písek, jíl, dřevěné uhlí v poměru 2 : 2 : 1 : 1 : 1. Starší rostliny přesazujeme po třech letech.

Tvarování: Stromové druhy rodu *Melaleuca* jsou vysoké stromy se štíhlými světlými kmeny, které se brzy větví. Koruna je široce rozložena. Keřovité druhy vytváří hustý kompaktní tvar. Vhodný tvar je HOCHIDACHI – koště nebo strom s plochou nebo i převislou korunou. Při tvarování tvaru koště lze pravidelným řezem vytvořit zajímavě rozvětvený a mnohostupňový větvený systém držící kulovitou korunu. Bizarnímu tvaru větvení můžeme pomoci citlivým drátováním a ohýbáním spodních částí větví. V tomto případě je vhodné mít kmen přibližně stejně vysoký jako viditelné základní větve. Pravidelným zaštipováním nebo řezem postupně zahušťujeme korunu a dotváříme povrch koruny. Zajímavým prvkem je každou základní větev zakončit takovým zastříháváním, aby tvořila část kulové nebo křivé plochy zakončené v odlišné výšce od ostatních. Při horním pohledu docílíme, že koruna bude vypadat jako oblaka při leteckého pohledu shora.

Rozmnožování: *Melaleuca* se nejlépe rozmnožuje semeny, vysávanými na jaře do skleníkového prostředí. Je možné ji také rozmnožovat mírně zdřevnatělými řízků řezanými v průběhu letních měsíců a umístěných ve vlhkém prostředí s teplotou 25 °C.

Myrciaria cauliflora Berg.

Č. Židovíník
N. Jaboticaba-Baumstammkirsche

Čeleď: Tamaricaceae

Popis: Myrciaria pochází z Brazílie, kde bývá 10–12 m vysoká a plodí oblíbené ovoce. Je rozšířena i v Kolumbii, v Paraguaji, v Argentině a izolovaně se vyskytuje na Floridě. Myrciaria je vždyzelený, pomalu rostoucí keřovitý strom s hustou pravidelnou korunou. Kůra je hladká s hnědošedým pletivem. Na nových výhonech má listy svěže zelené, vstřícné, jednoduché, podlouhle oválné, 2–8 cm dlouhé, na bázi zaokrouhlené, poněkud kožovité a jestliže mají dostatek světla, jsou lehce růžové. Mladé větvičky jsou plstnaté. Bílé malé květy rostou přímo z kmene a větvi v několika vlnách od jara do podzimu. Vytváří 1–2 cm velké, lesklé, hnědofialové až purpurově černé, třešňovité plody s bělavou dužinou v nich jsou 1–4 malé růžové pecky se semeny, která jsou-li brzy vyseté snadno klíčí.

Stanoviště: V bytě po celý rok na světlém okně nebo od konce května do konce září venku na lehece stinném stanovišti, chráněném proti ostrými větry. V zimě ji pěstujeme při teplotě 16–24 °C.

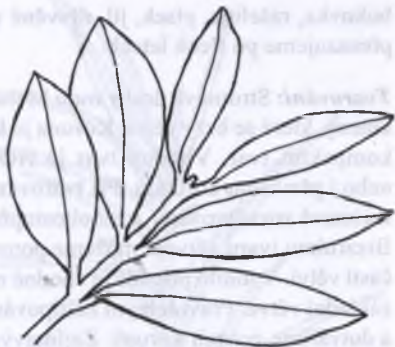
Zalévání: V létě vyžaduje hojnou zálivku, v zimě je třeba zalévat méně. Nejlépe je stále udržovat vlhký substrát.

Hnojení: Od března dokonce srpna hnojíme každých 7 dnů kapalným hnojivem, v jiném období stačí hnojit po třech týdnech. Rostlina nemá ráda v hnojivu vysokou koncentraci solí.

Přesazování: Nejlépe na jaře každý druhý rok s lehkým zkrácením kořenů. Rostlina potřebuje výživnou, mírně kyselou půdu, nemá-li ji, roste velmi pomalu. Myrciaria přesazujeme do substrátu ve složení kompost, rašelina, písek v poměru 1 : 2 : 2.

Tvarování: Při nárůstu asi 6–8 párů listů, zkrátíme výhony na 2–4 páry. Hluboký řez nebo odstraňování silnějších větví je možné provádět po celý rok, nejlépe však na jaře. Rostlina má pěkný přirozený růst a není třeba jej drátovat. Při drátování mají být větve zdřevnatělé.

Rozmnožování: Nejlépe je M. caulifloru množit semenem, ale semenáče jsou značně variabilní s pomalým růstem. Rostlinu lze množit i bylinnými řízkami řezanými v červnu.

Myrsine africana

Č. Lachár africký

Čeleď: Myrsinaceae

Popis: Jsou to stále-zelené, velmi pomalu rostoucí keře a stromy pěstované pro listy. Vytváří hustou, značně větvenatou korunu. Má malé, okrouhlé, lesklé, tmavozelené, aromatické listy, rostoucí střídavě. Listový okraj je jemně pilovitý. Mladé listy jsou světlezelené s načervenalým okrajem. Samčí rostlina kvete koncem léta malými, nenápadnými, červenými květy. Samičí rostlina kvete bíle a vytváří kulovité plody světlomodré barvy.

Stanoviště: Rostlina není náročná, vyhovuje jí umístění na světlém chladnějším místě. V létě ji vyhovuje pobyt na zahradě, na slunném místě, na které si brzy zvykne. V zimním období ji vyhovuje vegetační klid při teplotě 1–8 °C. Při teplotách 15–18 °C ji lze udržet v růstu na světlém místě při odpovídající zálivce.

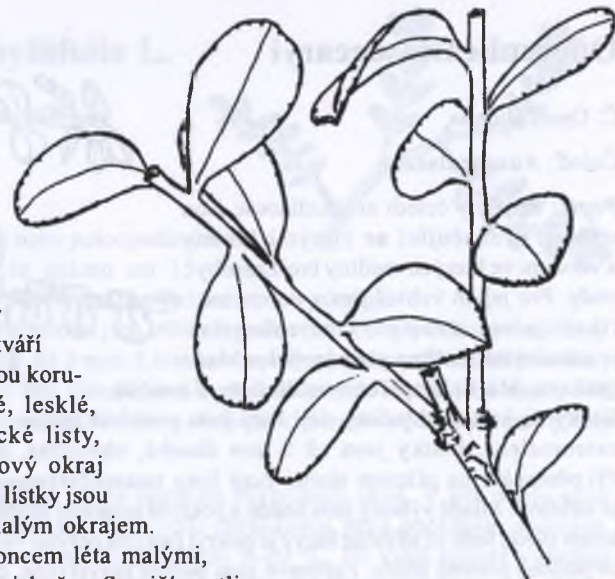
Zalévání: Na zálivku není náročná, kořenový bal je vhodné udržovat stále vlhký. V zimě při chladném umístění může být zálivka menší.

Hnojení: Hnojí se týdně kapalnými hnojivy v běžném ředění.

Přesazování: Mladé rostliny se přesazují každoročně, starší jednou po dvou až pěti letech. Při vydatnějším hnojení může dojít k zasolení substrátu. V tomto případě rostlinu přesadíme do substrátu ve složení listovka, rašelina, písek, jíl v poměru 2 : 1 : 1 : 1.

Tvarování: Myrsine podobně jako Ulmus parvifolia vytváří dlouhé, prutovité výhony. Nejčastěji se tvaruje řezem. Nové výhony se zkracují na dva až tři listy, čímž se docílí bohatého větvení a zahuštění koruny. Dlouhé výhony je možné ohýbat do požadovaného tvaru pomocí drátu. Ze základních silnějších větví ve spodní části koruny je vhodné odstranit listy a zvýraznit krásu tvaru kmene a koruny.

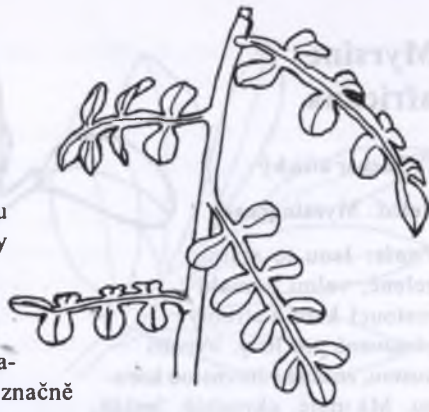
Rozmnožování: Polovyzrálými řízkami, řezanými v červnu až červenci v poloteplé množárně.

Operculicaria decaryi

Č. Operculicaria

Čeleď: Anacardiaceae

Popis: Rostliny čeledi anacardiaceae jsou stromy vyznačující se silnými kmeny a větvemi ve kterých rostliny tvoří zásoby vody. Pro jejich vzhled jim v domovině říkají „sloní stromy“. Operculicaria je sukulentní rostlina pocházející z Madagaskaru. Má lichozpeřené, malé listy s značně širokými, krátkými palisty. Její listy jsou podobné listům osteomelesu. Listky jsou až 5 mm dlouhé, obvejčité, lesklé a tmavě-zelené. Při pěstování na přímém slunci mají listy tmavo-červenou barvu. Umístění listů je střídavé. Mladé výhony jsou hnědé a pokryté jemnými stříbřitými chloupky. Silnější kmen světle šedé až stříbřité barvy je pokryt častými oblými výstupky a svým vzhledem se podobá pletené šňůře. Zajímavé jsou bohatě rozvětvené, pokřivené, tlusté kořeny rychle rostoucí především pod úrovní substrátu.

Stanoviště: V létě rostlinu pěstujeme na velmi světlém a slunném místě, na okně i na zahradě. Teplota pro optimální růst je 20–25 °C. V zimě rostlině vyhovují jak teploty 10–15 °C, při nichž ztrácí listy, tak i teplejší přezimování v bytě, kde většinou listy neshazuje a roste dál.

Zalévání: Během růstu při teplém počasí ji můžeme zalévat hojně. Při nižších teplotách zálivku výrazně omezíme a kořenový bal však nenecháme úplně zaschnout. V zimě v teplém prostředí zaléváme jen nepatrně a v chladném prostředí můžeme kořenový bal nechat vyschnout.

Hnojení: Rostlinu hnojíme pravidelně týdně plnými kapalnými hnojivy.

Přesazování: Rostlinu přesazujeme jednou za dva roky do substrátu ve složení bukovka, rašelina, písek, dřevěné uhlí v poměru 2 : 2 : 2 : 1.

Tvarování: Operculicaria je zajímavá sukulentní rostlina, tvořící silný kmen i větve. Za několik roků dostane její kmen vzhled prastaré bonsaje. Ve většině případů obnažíme zajímavé kořeny a necháme viditelný kmen. Zajímavý tvar je MOYOGI – volně vzpřímený, u nějž vynikne krása stříbřitého kmene a jemnost červeno-zelených listů. Proto tvoříme volně vzpřímený tvar poměrně řídký s většími rozestupy jednotlivých pater. Základní tvar docílíme řezem, který může být i hluboký. Kosterní větve dotvarujeme omotáním drátem a ohnutím do žádaného tvaru. Hustý obrost docílíme pravidelným zaštipováním mladých výhonů.

Rozmnožování: Operculicarii množíme mírně dřevnatými řízký ve vlhkých množárnách.

Osteomeles anthyllifolia L.

Č. Tvrdol úročníkolistý

N. Steinapfel

Čeleď: Rosaceae

Popis: Jsou to stálezelené nebo poloopadavé keře s prutovitými výhony. Je známo asi 15 druhů. Osteomeles pochází z Východní Asie, Polynésie a vyskytuje se i ve Střední Americe. Na stonku jsou střídavě postavené drobné, lichozpeřené listy. Listky jsou obvejčité délky do 3 mm. Listy jsou opatřeny palisty. V mládí jsou listy hustě chloupkaté, později bez chlupů, lesklé, tmavě zelené. Květy jsou malé, bílé o průměru 1–1,5 mm. Jsou uspořádané v řídkém květenství. Modro-černé plody dozrávají v září až v říjnu.

Stanoviště: Rostlině vyhovuje světlé místo na východním okně. V létě dobře snáší letnění na světlém, výhřevném stanovišti chráněném před poledním sluncem. Přezimuje na chladnějším stanovišti s teplotou 5–10 °C. Při vyšší teplotě vyžaduje maximum světla a pravidelnou zálivku, jinak má nové výhony slabé.

Zalévání: Osteomeles vyžaduje během růstu vydatnou zálivku, i když krátkodobě snáší sucho. Žloutnutí listků je signálem pro zalití. Na podzim zálivku zmírníme a necháme výhony dozrát. V zimě udržujeme kořenový bal mírně vlhký. Přelití rostlina nesnáší.

Hnojení: Během růstu přihnojujeme týdně roztokem plných hnojiv zálivkou do substrátu a Vegaflorem nebo Damem na list.

Přesazování: Osteomeles vyžaduje vzdušné půdy s podílem rašeliny a písku. Mladé rostliny přesazujeme každoročně, starší po dvou až třech letech, nejlépe na jaře do substrátu ve složení rašelina, bukovka, písek a jíl v poměru 1 : 1 : 1 : 1.

Tvarování: Rostlina vytváří dlouhé, prutovité výhony a velmi dobře obráží. Zajímavými tvary jsou HANKENGAI – polokaskáda nebo MOYOGI – vzpřímený křivý. Oba tyto tvary se vytvoří podobným způsobem. Vybereme vhodné základní kosterní větve. Ostatní odstraníme. Omotáním drátem vhodného průměru s izolací a následným ohýbáním vytvoříme žádaný tvar hlavních větví. Tvar MOYOGI může mít zcela bizarně pokroucené paterní větve, které budou dobře kontrastovat s malými, drobnými listky. Protože nové výhony jsou prutovité a růstem osteomeles připomíná jilmu, je vhodnější tvarovat základní větve drátem než řezem. Zastřížením konce hlavního výhonu a pravidelným zastříhováním nových výhonů na dva až tři listy vytvoříme hustý obrost a dotvoříme detaily koruny.

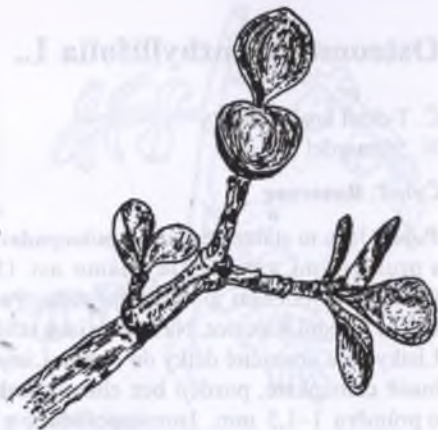
Rozmnožování: Rozmnožuje se výsevem semen ihned po uzrání ve vlhkém skleníku. Vhodným substrátem je směs rašeliny a písku (perlitu) v poměru 1 : 1. Osteomeles lze množit během června a července polovyzrálými řízký ve vlhkém prostředí.

Portulacaria afra

Č. Portulacaria

Čeleď: Crassulaceae

Popis: Je to stálezelený nebo poloopadavý sukulentní keř, pocházející z Jižní Afriky. Přisedlé listy jsou širší, obsrdčité, masité, délky 1 až 2 cm. Křížmostojně postavené listy mají jasně zelenou barvu a při dostatku světla jsou okraje listů ozdobeny tenkou, tmavohnědou linkou. Varieta ‚Variegata‘ má stejné listy, ale okraje jsou krémově bílé. Mladé silné výhony jsou hnědočervené, později hnědnou. Kmínek a silnější větve jsou zřetelně článkovité. Portulacaria kvete od konce jara do léta drobnými, hvězdicovitými, světle růžovými květy v malých květenstvích.

Stanoviště: Rostlina vyžaduje hodně světla i v zimním období. V létě je vhodné letnění na světlém stanovišti a dobře snáší vysoké teploty kolem 30 °C. Polední úpal není vhodný. Optimální teplota v době vegetačního klidu je 5 až 10 °C. Narostou-li v zimě slabé, vytažené výhony, je vhodné je na jaře všechny ořezat.

Zalévání: Na rozdíl od jiných sukulentních rostlin je portulacaria náročnější na zálivku. V létě, v období růstu a při vyšší teplotě, vyžaduje hodně vody. Přemokření nebo růst ve vodě ovšem nesnáší. V zimě zaléváme podle teploty minimálně. Při přísušku rostlin žloutnou listy a opadávají.

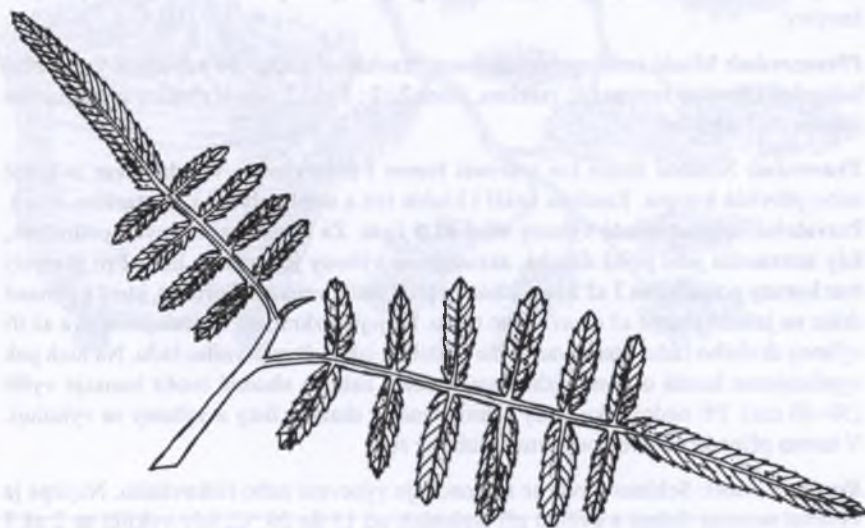
Hnojení: Během vegetace přihnojujeme jednou za 14 dní kapalnými hnojivy v běžné koncentraci. V zimě není třeba hnojit.

Přesazování: Portulacaria se přesazuje na jaře do vzdušné zeminy ve složení listovka, rašelina, jíl, písek, dřevěné uhlí v poměru 2 : 1 : 1 : 2 : 1. Velkou pozornost věnujeme drenáži. Vrstvu hrubého písku o velikosti zrn 5–6 mm překrýváme vrstvou jemnějšího písku o zrnitosti 2–3 mm. Potom následuje zemina.

Tvarování: Rostlina příliš pravidelně rozvětňuje a proto nejčastější tvar je styl ‚MOYOGI‘ – volně vzpřímený s pravidelnou (kulovou) korunou, u které je zřetelně vidět výrazná, pravidelně větvená struktura větví. Je možné docílit i jiný tvar, ale charakter růstu větví bude stále dávat bonsaji typický vzhled. Výhony jsou měkké a křehké. To je jeden důvod, proč se portulacaria netvaruje ohýbáním drátem. Zajímavě ohýbané výhony a současně pravidelné větvení výhonů na jedné bonsaji působí neharmonicky a nepřírozeň.

Nejčastější tvarování je pravidelné zaštipování nových výhonů. Nejdříve pěstujeme základní kmen, který poprvé zakrátíme ve výšce prvního budoucího rozvětvení základních větví. První základní větev zakrátíme na první tři až čtyři páry listů. Tyto větve pak budou tvořit základ koruny a budou delší. Další zakracování nových výhonů provádíme již pravidelně za každým prvním párem listů v okamžiku, kdy začíná být viditelný třetí pár listů. Při pozorném sledování zjistíme, že po zakrácení výhony rostou přibližně pod úhlem 45° ve směru postavení posledních listů. Provedeme-li další zkrácení za lichým počtem páru listů, nové výhony porostou kolmo k rovině dané posledními dvěma výhony. V případě zakrácení za sudým počtem páru listů, budou všechny výhony tvořit jedinou rovinu. Této vlastnosti je možné využít při tvarování a docílit buď prostorově rozloženou korunu, nebo korunu s plochými, pravidelně rozvětvenými patry.

Rozmnožování: Rostlina se snadno rozmnožuje bylinnými řízků řezanými během léta. Řízky mají mít dva až tři páry listů a píchají se přímo do vlhké směsi perlitu a rašeliny (1 : 1). Zakoření do jednoho měsíce.

Schinus molle L.

Schinus molle L.

Č. Schinus
N. Peruanische pfefferbaum

Čeleď: **Anacardiaceae**

Popis: Schinus molle je stálezelený strom s kulovitou korunou. Jeho domovinou je Peru a dnes je rozšířen v Jižní Americe (Chile, Jižní Brazílie, Uruquay) a v Mexiku. Mladé výhonky jsou zelené barvy a velmi brzo hnědnou. Kůra je hnědá, u mladých výhonů hladká. Kmen starších rostlin je silně rozpukáný. Listy jsou lichozpeřené, 10 až 18 cm dlouhé s malými, vejčitými listky s pilovitým okrajem postavenými převážně vstřícně. U některých listů se vyskytuje i postavení střídavé listků. Postavení listů na stonku je střídavé. Laty drobných, bílo-žlutých květů se objevují na koncích nových výhonů v průběhu dubna. Plody jsou karmínově-červené bobule.

Stanoviště: V létě vyhovuje světlé a slunné stanoviště. Neškodí i nepřetržitý sluneční svit. V zimě je vhodné umístění na světlém a vzdušném stanovišti při teplotě 5 až 10 °C. Je nutné se vyvarovat vyšší zimní teploty, protože to vede k nárůstu slabých výhonů a drobných listů.

Zalévání: Schinus molle odolává mírnému přísušku. V létě udržujeme zeminu stále vlhkou. V zimě vyžaduje i při nižších teplotách dostatečnou závlaku. Při teplotách do 15 °C snáší nižší hladinu stojaté vody.

Hnojení: V době růstu hnojíme pravidelně jednou týdně plnohodnotnými kapalnými hnojivy.

Přesazování: Mladé rostliny přesazujeme pravidelně ročně do substrátu ve složení bukovka, zahradní zemina, jíl, rašelina, písek 2 : 2 : 1 : 2 : 2. Starší rostliny přesazujeme jednou za 3 až 5 let.

Tvarování: Schinus molle lze tvarovat řezem i drátováním. Vhodný tvar je koště nebo převislá koruna. Rostlina snáší i hlubší řez a dobře obráží i ze staršího dřeva. Pravidelně řežeme mladé výhonky na 4 až 5 listů. Za horších světelných podmínek, kdy internodia jsou příliš dlouhá, zkracujeme výhonky jen na dva listy. Pro převislý tvar koruny ponecháme 3 až 5 základních větví (podle velikosti koruny), které s pomocí drátu na jaře ohýbáme až do svislého tvaru. Po jejich zkrácení vypěstujeme dva až tři výhonky druhého řádu, které tvarujeme podobně jako větve prvního řádu. Na nich pak vypěstujeme hustší obrost. Vzhledem k délce listů je vhodné tvořit bonsaje vyšší (50–60 cm). Při nedostatku vody schinus molle shazuje listy a výhonky se vyholují. V tomto případě na jaře použijeme hluboký řez.

Rozmnožování: Schinus molle se rozmnožuje výsevem nebo řízkováním. Nejlépe je vysévat semena dubnu a květnu při teplotách od 15 do 20 °C, kdy vyklíčí za 2 až 3 týdny. Mírně dřevnaté vrcholové řízky umístěné ve směsi rašeliny a písku (1 : 1) zakoření při 20 °C za 4 až 6 týdnů.

Literatura: Magaziny Bonsai klubu Brno
Magaziny Bonsai klubu Praha
P. Lesniewicz: Bonsai im Haus, Heidelberg BCH 1991
J. Šamla: Subtropy I. a II., Brno 1993
G. Krüssmann: Evropské dřeviny, SZN Praha 1978

Rozmnožovat a kopírovat tuto publikaci je možné jen se souhlasem autora.

